

Klimat- och näringslivsdepartementet
kn.registrator@regeringskansliet.se,
kopia: siri.saeed@regeringskansliet.se

Juridiska fakultetsstyrelsen
Universitetslektor Sverker Jönsson

Remiss: Ett utvidgat näringsförbud på grund av brott (Ds 2024:35)

KN2025/00327

Juridiska fakultetsstyrelsen vid Lunds universitet, som har anmodats att yttra sig över rubricerat betänkande, får härmed avge följande yttrande. Yttrandet har utarbetats av universitetslektor Sverker Jönsson.

1. Skälen för ett utvidgat näringsförbud

I promemorian redogörs för de skäl som enligt utredningen talar för att utvidga användningen av näringsförbud (sid. 27-33). Promemorian ger i dessa delar ett förhållandevis översiktligt intryck. Endast på ett ställe (not 21, sid. 32) hänvisar promemorian till studien *Kriminella entreprenörer* av Amir Rostami och Hernan Mondani. I övrigt hämtar promemorian verklighetsbeskrivningen främst från tidigare offentliga utredningar och rapporter från statliga myndigheter.

Promemorians verklighetsbeskrivning är inte helt tydlig. Med tanke på att näringsförbud endast kan omfatta näringsverksamhet som annars är laglig, är promemorians hänvisningar till ”kriminell affärsverksamhet” och narkotikabrottslighet något svårtolkade. Rent illegal ekonomisk verksamhet kommer aldrig att påverkas av att ett näringsförbud meddelas.

Som utredningen själv beskriver sitt lagförslag, ska rekvisiten ”i organiserad form eller systematiskt” ha samma innebörd som i 29 kap. 2 § 6 brottsbalken. Inte heller i detta avseende kan alltså mer allmänna uttryck som ”kriminell affärsverksamhet” få någon betydelse.

Juridiska fakultetsstyrelsen påminner om att lagstiftningsärenden i allmänhet, och lagstiftningsärenden som inverkar på grundläggande fri- och rättigheter (i detta fall näringsfriheten) i synnerhet, bör beredas noggrant och med hänsyn tagna till vetenskapligt robust kunskap.

Med hänsyn tagen inte i första hand till den verklighetsbeskrivning som ges i promemorian, utan snarare till de resultat som presenteras i studien *Kriminella entreprenörer* av Amir Rostami och Hernan Mondani (2024), anser fakultetsstyrelsen emellertid att det finns skäl att överväga ett utvidgat näringsförbud.

2. Betänkandets lagförslag

2.1 Definitionen av en utökad personkrets

Fakultetsstyrelsen anser att hänvisningen till 29 kap. 2§ 6 i brottsbalken för att avgränsa personkretsen är godtagbar. Det finns dock skäl att ytterligare överväga om denna hänvisning och dess omnämnande i lagförarbeten till fullo uppfyller kravet på legalitet i straffsystemet.

2.2 Frågan om Ne bis in idem

Fakultetsstyrelsen ansluter till utredningens bedömning att näringsförbud är att anse som ett straff i Europakonventionens mening. Möjligheten för åklagare att föra en särskild talan om näringsförbud, separat från brottmålsprocessen, bör därför tas bort så fort som möjligt.

2.3 Konsekvenser av förslagen

Om ett meddelat näringsförbud ska få de åsyftade effekterna, krävs det att flera myndigheter – förutom åklagare och domstolar – både får kännedom om att en person meddelats näringsförbud och sedan har verktyg för att tillse att näringsförbudet verkligen efterlevs. Detta gäller inte minst i förhållande till den så kallade ”närståenderegeln”, det vill säga förbudet mot att vara anställd eller återkommande ta emot uppdrag i en närståendes näringsverksamhet.

Fakultetsstyrelsen anser att Bolagsverket, som är den myndighet vid vilken näringsförbud ska registreras, kommer att behöva tillskott av resurser för att möta en ökad mängd registreringar.

Vidare menar fakultetsstyrelsen att det bör göras särskilda organisatoriska förändringar för att säkerställa att näringsförbud som meddelas vid domstolar på ett snabbt och rutinmässigt sätt kommer till Bolagsverkets kännedom.

Vidare vill fakultetsstyrelsen upprepa att effektiviteten hos ett utvidgat näringsförbud helt och hållet är avhängig att relevanta myndigheter tidigt, systematiskt och med stor träffsäkerhet upptäcker och lagför överträdelser av meddelade näringsförbud.

2.4 Frågan om tid för ikraftträdande

Fakultetsstyrelsen finner inga skäl att avvika från förslaget att lagen ska träda ikraft den 1 januari 2026.

Med dessa synpunkter tillstyrker fakultetsstyrelsen promemorians lagförslag.

Enligt delegation

Sverker Jönsson